

Прив'язаність психотерапевта як чинник формування робочого альянсу: результати емпіричного дослідження

<https://doi.org/10.67242/conference-2026-42>

Марія Гречаник, PhD,

доцентка кафедри психології, Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

Вступ. Робочий альянс є одним із ключових процесуальних чинників ефективності психотерапії та розглядається як єдність емоційного зв'язку між клієнтом і психотерапевтом, а також узгодженості цілей і завдань терапевтичної роботи. У сучасних дослідженнях альянс осмислюється як динамічний реляційний процес, пов'язаний із безпекою, довірою та здатністю відновлювати розриви взаємодії (Horvath et al., 2011; Safran & Muran, 2000). Одним із особистісних чинників, що потенційно впливають на формування альянсу, є доросла прив'язаність психотерапевта, оскільки її характеристики пов'язані зі способом встановлення контакту та підтриманням стабільної терапевтичної взаємодії (Mallinckrodt, 2010). В українському контексті також показано значення прив'язаності для розуміння індивідуальної психотерапії та психотерапевтичних змін (Гречаник, 2025; Гречаник & Ткалич, 2025). Таким чином, аналіз прив'язаності психотерапевта є перспективним напрямом. Методи. Емпіричне дослідження виконано в межах вивчення особистісних чинників прив'язаності психотерапевта та клієнта у психотерапевтичній взаємодії. Для оцінки стилів прив'язаності психотерапевтів використовувався Attachment Style Questionnaire (ASQ), який дає змогу аналізувати п'ять вимірів дорослої прив'язаності: впевненість у стосунках, дискомфорт від близькості, сприйняття стосунків як другорядних потреба в схваленні, занепокоєність стосунками. У дослідженні взяли участь 356 практикуючих психотерапевтів віком від 20 до 75 років ($M = 44.33$; $SD = 9.92$); 91.0% вибірки становили жінки. Для аналізу даних застосовувалися описова статистика, оцінка внутрішньої узгодженості шкал, кластерний аналіз, критерій Краскела-Волліса, χ^2 -аналіз і логістична регресія. Результати. Описовий аналіз показав, що найвищим середнім значенням у вибірці характеризувалася шкала «Впевненість у стосунках» ($M = 4.15$; $SD = 0.68$; $\alpha = 0.75$), тоді як найнижчим - шкала «Сприйняття стосунків як другорядних» ($M = 2.20$; $SD = 0.75$; $\alpha = 0.79$). Помірні значення отримано за шкалами «Дискомфорт від близькості» ($M = 3.12$; $SD = 0.65$; $\alpha = 0.75$), «Потреба в схваленні» ($M = 2.57$; $SD = 0.64$; $\alpha = 0.75$) та «Занепокоєність стосунками» ($M = 2.89$; $SD = 0.61$; $\alpha = 0.64$). Це свідчить про переважання більш безпечних характеристик прив'язаності при збереженні індивідуальної варіативності за тривожними й унікаючими вимірами. Кластерний аналіз виявив п'ять профілів прив'язаності у вибірці психотерапевтів, що підтвердило її неоднорідність. Порівняльний аналіз не показав статистично значущих відмінностей між кластерами за професійним стажем ($\chi^2 = 3.37$, $p = .499$), однак виявив значущі відмінності за рівнем освіти ($\chi^2 = 20.85$, $p < .001$) і наявністю супервізії ($\chi^2 = 33.84$, $p < .001$). Додатково встановлено статистично значущий зв'язок між кластерною належністю та супервізійною залученістю ($\chi^2 = 33.93$, $p < .001$; Cramér's $V = 0.31$). Логістична регресія показала, що на рівні окремих шкал ASQ статистично значущим предиктором проходження супервізії була «Потреба в схваленні» ($OR = 2.75$; 95% ДІ [1.29; 6.26]; $p = .011$). На узагальненому рівні вища «Впевненість у стосунках» підвищувала ймовірність супервізії ($OR = 1.85$; 95% ДІ [1.33; 2.59]; $p < .001$), тоді як вищий рівень уникання близькості її знижував ($OR = 0.57$; 95% ДІ [0.41; 0.77]; $p < .001$).

Показник тривожності у стосунках не продемонстрував незалежного внеску ($p = .534$). Якість моделі була помірною ($AUC = 0.67$). Обговорення. Отримані результати свідчать, що прив'язаність психотерапевтів має багатовимірну структуру і не зводиться до єдиного континууму «безпечна – небезпечна». У вибірці переважають більш безпечні характеристики прив'язаності, насамперед впевненість у стосунках, однак наявність кількох профілів підтверджує змістовну неоднорідність стилів прив'язаності у професійній групі. Особливо важливо, що профілі прив'язаності виявилися пов'язаними не зі стажем як таким, а з професійною підготовкою та супервізійною включеністю. Це дозволяє розглядати прив'язаність психотерапевта як особистісний чинник професійного функціонування і як потенційно значущу передумову формування робочого альянсу. Висновки. Стили прив'язаності психотерапевтів, виміряні за допомогою ASQ, утворюють багатовимірну і неоднорідну систему характеристик. У вибірці переважають більш безпечні показники прив'язаності, передусім впевненість у стосунках, при збереженні індивідуальної варіативності за тривожними й унікаючими вимірами. Профілі прив'язаності пов'язані з окремими професійними характеристиками, насамперед із супервізійною залученістю та рівнем підготовки, але не з професійним стажем. Отримані результати дають підстави розглядати прив'язаність психотерапевта як значущий особистісний чинник психотерапевтичної взаємодії та як перспективний напрям подальшого вивчення передумов формування робочого альянсу. Література Гречаник М. І. Вплив стилів прив'язаності на формування робочого альянсу в процесі індивідуальної психотерапії. *Габітус*. 2025. Т. 1. № 75. С. 206-212. DOI <https://doi.org/10.32782/hbts.75.1.34> Гречаник М. І., Ткалич М. Г. Динаміка прив'язаності в психодрамі: шляхи психотерапевтичних змін та інтеграції досвіду. *Журнал сучасної психології*. 2025. № 4. С. 25-34. DOI <https://doi.org/10.26661/2786-7471/2025-4-3> Fonagy, P., & Allison, E. (2014). The role of mentalizing and epistemic trust in the therapeutic relationship (Vol. 51, No. 3, p. 372). Educational Publishing Foundation. Horvath, A. O., Del Re, A. C., Flückiger, C., & Symonds, D. (2011). Alliance in individual psychotherapy. *Psychotherapy*, 48(1), 9. Mallinckrodt, B. (2010). The psychotherapy relationship as attachment: Evidence and implications. *Journal of Social and Personal Relationships*, 27(2), 262-270. Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). Attachment, group-related processes, and psychotherapy. *International Journal of Group Psychotherapy*, 57(2), 233-245. Safran, J. D., & Muran, J. C. (2000). Resolving therapeutic alliance ruptures: Diversity and integration. *Journal of clinical psychology*, 56(2), 233-243.